

एकात्मिक व शाश्वत वस्त्रोद्योग धोरण २०२३-
२८ अंतर्गत आरमोरी जि.गडचिरोली येथे
टसर रेशीम कोष बाजारपेठ विकसीत
करण्यास प्रशासकीय मान्यता देणेबाबत

महाराष्ट्र शासन

सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: प्रावियो १०२५ / प्र.क्र.१३५ /रेशीम कक्ष

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक, मंत्रालय, मुंबई-४०००३२

दिनांक : २० जानेवारी, २०२६.

वाचा :-

- १) सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग शासन निर्णय, क्र. प्रावियो-१०१८/प्र.क्र.४५/रेशीम कक्ष, दि.३ मे, २०१८.
- २) सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग, शासन निर्णय क्र.धोरण-२०२३/प्र.क्र.११/रेशीम कक्ष, दि.०२ जून, २०२३.
- ३) शासन निर्णय, वित्त विभाग, क्र.विअप्र-२०१३/प्र.क्र.३०/२०१३/विनियम (भाग-२), दि.२० सप्टेंबर, २०१९.
- ४) शासन निर्णय, सार्वजनिक बांधकाम विभाग, क्र.विअप्र-२०१३/प्र.क्र.३०/२०१३/विनियम (भाग-२), दि.२५ सप्टेंबर, २०१९.
- ५) सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग, शासन निर्णय क्र.सपववि ४००१२/१५/२०२४- Desk Sericulture CMTD दि.०८ फेब्रुवारी, २०२४.
- ६) संचालक (रेशीम) यांचे पत्र क्र.रेशीम/टसर कोष बाजारपेठ /प्र.मा/२०२५-२६/१३७१, दि.२६ डिसेंबर, २०२५.

प्रस्तावना :-

राज्यातील शेतकऱ्यांना कृषि पिकाबरोबर हमखास व शाश्वत उत्पन्नाची हमी असलेल्या रेशीम शेती व त्यावर आधारीत पुरक व्यवसायास चालना देण्यासाठी एकात्मिक व शाश्वत वस्त्रोद्योग धोरण २०२३-२८ अंतर्गत शासनाने रेशीम उत्पादन वाढण्यासाठी व बाजारातील स्थानिक मागणी पूर्ण करण्यासाठी सदंर्भाधीन दि.०२ जून, २०२३ अन्वये तुती व टसर रेशीम खरेदी विक्रीकरीता शासकीय बाजारपेठ उभारण्याचा निर्णय घेण्यात आला आहे. त्या अनुषंगाने राज्यातील टसर रेशीम शेतकऱ्यांनी उत्पादीत केलेल्या कोषांना खुल्या बाजारात चांगला भाव मिळावा म्हणून आरमोरी जि.गडचिरोली येथे टसर रेशीम कोष बाजारपेठ उभारण्यास शासन निर्णय दि.०८ फेब्रुवारी, २०२४ अन्वये मान्यता देण्यात आली आहे. त्यानुसार संचालक (रेशीम) यांनी सदंर्भाधीन दि.२६ डिसेंबर, २०२५ अन्वये टसर रेशीम कोष बाजारपेठ उभारण्याबाबतचा प्रस्ताव सादर केला आहे. सदर टसर रेशीम कोष बाजारपेठ व अनुषंगिक सोईसुविधा उभारण्यासाठी ₹३८८.४३ लक्ष इतक्या खर्चाचे ढोबळ अंदाजपत्रकास मुख्य अभियंता, सार्वजनिक बांधकाम प्रादेशिक विभाग, नागपूर यांनी

तांत्रिक सहमती दिली असून प्रशासकीय मान्यतेसाठी शिफारस केली आहे. वित्तीय अधिकारात सुधारणा करण्यासंदर्भातील वित्त विभागाचा शासन निर्णय, दि.२०.०९.२०१९ नुसार महाराष्ट्र सार्वजनिक बांधकाम नियमपुस्तिकेतील परिच्छेद क्र. १३४ (१), १३४ (२) आणि १३४ (३) मध्ये सुधारणा करण्यात आली आहे. त्यानुसार ₹१५ कोटीपेक्षा कमी किंमत असलेल्या कामांच्या ढोबळ अंदाजपत्रकास सार्वजनिक बांधकाम विभागाच्या क्षेत्रीय स्तरावरील संबंधित मुख्य अभियंता यांनी तांत्रिक मान्यता दिल्यानंतर त्यांचेकडून शिफारशीसह प्राप्त अंदाजपत्रकानुसार प्रशासकीय मान्यता देण्याबाबतचे अधिकार विभागास आहेत. त्यानुसार सदर टसर रेशीम कोष बाजारपेठ उभारण्यास येणाऱ्या खर्चाच्या अंदाजपत्रकास प्रशासकीय मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

एकात्मिक व शाश्वत वस्त्रोद्योग धोरण २०२३-२८ अंतर्गत राज्यातील रेशीम शेती व त्यावर आधारीत पुरक उद्योगाचा सर्वकष विकास व्हावा तसेच, पूर्व विदर्भातील टसर रेशीम शेतकऱ्यांनी उत्पादीत केलेल्या रेशीम कोषास योग्य दर मिळावा म्हणून शासकीय टसर रेशीम कोष बाजारपेठ व अनुषंगीक सोईसुविधा उभारण्यासाठी येणाऱ्या ₹३८८.०८ लक्ष (अक्षरी रुपये तीन कोटी अठ्ठाऐंशी लक्ष आठ हजार फक्त) इतक्या खर्चाच्या अंदाजपत्रकास सोबत जोडलेल्या “परिशिष्ट-अ” मधील Recapitulation Sheet प्रमाणे खालील अटी व शर्तीच्या अधीन राहून याद्वारे प्रशासकीय मान्यता देण्यात येत आहे :-

- १) काम सुरु करण्यापूर्वी नमुना नकाशा, मांडणी नकाशा तसेच, विस्तृत नकाशा यास वास्तुविशारदांकडून मंजूरी घेऊनच काम सुरु करावे.
- २) ढोबळ स्वरूपात धरण्यात आलेल्या तरतूदीबाबत काम करतेवेळी त्याचे सविस्तर विस्तृत अंदाजपत्रक तयार करूनच काम हाती घ्यावे.
- ३) प्रत्यक्ष काम करतेवेळी शासन निर्णय, पर्यावरण विभाग, क्र.इएनव्ही-२०१३/ प्र.क्र.१७७/ तां.क.१, दिनांक १० जानेवारी, २०१४ मध्ये उल्लेख करण्यात आलेल्या मार्गदर्शक तत्वांनुसार कार्यवाही करण्यात यावी.
- ४) प्रकल्पस्थळी बांधकाम सुरु करण्यापूर्वी स्थानिक संस्थाकडून आवश्यक त्या वैधानिक परवानग्या घेण्यात याव्यात.
- ५) नियोजित जागा उपभोक्ता विभागाच्या ताब्यात असल्याचे प्रमाणपत्र प्राप्त करून सदर कामाच्या निविदा सूचना प्रसिद्ध करण्यात याव्यात.
- ६) शासन निर्णय, सार्वजनिक बांधकाम विभाग, क्र. बीडीजी-२०१७/प्र.क्र.६०/इमारती-२, दिनांक ०७ जुलै, २०१७ मधील सूचनांनुसार प्रकल्प उभारणीची कार्यवाही करण्यात यावी.
- ७) स्थापत्य कामाच्या कालावधीतच विद्युतीकरणाबाबतचे तसेच, इतर अनुषंगीक कामाचे योग्य नियोजन करून सदर कामे पूर्ण करावीत.
- ८) इमारतीमध्ये दिव्यांगाकरिता उपलब्ध करून द्यावयाच्या विशेष सोयीबाबत शासनाने वेळोवेळी दिलेल्या सूचनांच्या अनुषंगाने कार्यवाही करण्यात यावी.

- ९) विषयांकित कामाकरिता सुधारीत प्रशासकीय मान्यतेची आवश्यकता लागणार नाही यादृष्टीने विशेष दक्षता घेऊन काम करण्यात यावे.
  - १०) फर्निचरच्या बाबी तसेच, मांडणीबाबत उपभोक्ता विभागाच्या वतीने संचालक (रेशीम) यांची मान्यता घेतल्यानंतरच निविदा कार्यवाही करावी.
  - ११) टसर रेशीम कोष बाजारपेठ व अनुषंगिक सोई सुविधांच्या उभारणीनंतर व्यवस्थापन व त्या अनुषंगाने येणाऱ्या खर्चाची तरतूद योग्य त्या योजनेखाली करण्याची जबाबदारी संचालक (रेशीम) यांची राहिल.
  - १२) सदर बाजारपेठ उभारणीबाबतची निविदा प्रक्रियेची कार्यवाही पूर्ण करून अंतिम मान्यतेसाठी शासनास सादर करावे.
  - १३) केंद्रीय रेशीम मंडळ, बंगळूरु यांच्या अंतर्गत टसर रेशीम संशोधन व प्रशिक्षण संस्था व राज्य शासनाच्या टसर रेशीम कोष बाजारपेठ उभारणी संदर्भातील मार्गदर्शक सुचनेनुसार संचालक (रेशीम) यांनी कार्यवाही करावी.
  - १४) या कामकाजाकरिता उपलब्ध करून दिलेल्या निधीचा विनियोग त्याच कामासाठी करण्याची तसेच, निधीचे विनियोग प्रमाणपत्र शासनास सादर करण्याची दक्षता संचालक (रेशीम) यांनी घ्यावी.
  - १५) टसर रेशीम कोष बाजारपेठ व अनुषंगिक कामे विहीत मुदतीत पूर्ण करण्याची जबाबदारी संचालक (रेशीम) यांची राहिल.
२. उक्त खर्च हा, “मागणी क्र.व्ही-२, २८५१, ग्रामोद्योग व लघुउद्योग, १०७, रेशीम उद्योग, (०१) विविध सहकारी संस्थांना सहाय्य, (०१)(०२) राज्याचे वस्त्रोद्योग धोरण २०१८-२३ अंतर्गत रेशीम विकास कार्यक्रमांतर्गत पायाभूत सुविधा निर्माण करणे व अस्तित्वातील सुविधांचे बळकटीकरण (कार्यक्रम) (२८५१६५८३), ३३, अर्थसहाय्य” याखाली उपलब्ध असलेल्या अनुदानातून भागविण्यात येईल.
३. सदर शासन निर्णय हा वित्त विभागाच्या संदर्भाधीन दिनांक २० सप्टेंबर, २०१९ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये वित्तीय अधिकार नियम पुस्तिका, १९७८ भाग पहिला, उपविभाग-पाच, महाराष्ट्र सार्वजनिक बांधकाम नियमपुस्तिका अंतर्गत परिच्छेदांखालील प्रदान करण्यात आलेल्या वित्तीय अधिकारांमधील परिच्छेद क्र. १३४ मध्ये केलेल्या सुधारणांनुसार प्रशासकीय विभागांना प्रदान केलेल्या अधिकारान्वये मान्यता देण्यात येत आहे.
४. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२६०१२०११३०२७७३०२ असा आहे. हा शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात आला आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(डॉ.तुषार पवार)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रत,

- १) मा.राज्यपाल यांचे सचिव, राजभवन, मुंबई.

- २) मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ३) मा. उपमुख्यमंत्री (नगरविकास व गृहनिर्माण), महाराष्ट्र राज्य यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ४) मा. उपमुख्यमंत्री (नियोजन व वित्त) , महाराष्ट्र राज्य यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ५) मा.मंत्री (वस्त्रोद्योग) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ६) मा. विरोधीपक्ष नेता, महाराष्ट्र विधान परिषद/विधान सभा, विधानभवन, मुंबई.
- ७) महाराष्ट्र राज्यातील सर्व सन्माननीय संसद सदस्य,
- ८) सर्व सन्माननीय सदस्य, महाराष्ट्र विधान सभा/विधान परिषद, विधान भवन, मुंबई.
- ९) मा. मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- १०)अपर मुख्य सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ११)अपर मुख्य सचिव (सहकार व पणन), सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- १२)प्रधान सचिव (व्यय), वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- १३)सचिव (बांधकामे), सार्वजनिक बांधकाम विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- १४)प्रधान महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता/लेखापरीक्षा), महाराष्ट्र-१, मुंबई.
- १५)महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता/लेखापरीक्षा), महाराष्ट्र-२, नागपूर.
- १६)वरिष्ठ उप महालेखापाल (पडताळणी), बाह्य लेखापरीक्षा विभाग (नागरी), मुंबई.
- १७)संचालक (रेशीम), रेशीम संचालनालय, नागपूर.
- १८)मुख्य अभियंता, सार्वजनिक बांधकाम प्रादेशिक विभाग, नागपूर
- १९)कार्यकारी अभियंता, सार्वजनिक बांधकाम विभाग, गडचिरोली
- २०)उपविभागीय अधिकारी, सार्वजनिक बांधकाम उपविभाग नं.१, आरमोरी जि.गडचिरोली
- २१)सहायक संचालक, प्रादेशिक रेशीम कार्यालय, नागपूर
- २२)रेशीम विकास अधिकारी, श्रेणी-१ , जिल्हा रेशीम कार्यालय, आरमोरी जि. गडचिरोली.
- २३)निवड नस्ती (रेशीम कक्ष).

“परिशिष्ट-अ” (Recapitulation Sheet)

(शा.नि., स.प. व व. विभाग, क्र.प्रावियो-१०२५/प्र.क्र.१३५ /रेशीम कक्ष, दि. २० जानेवारी, २०२६.

याबाबतचे जोडपत्र)

	Particulars Of Scope	Area in Sq.M	Unit Rate Norms Rs per (Sq.mt/Meter/Lu msum	Cost of Rs	
				Component wise	Total
(A }	ESSENTIAL ITEMS (Components)				
1	a) Building (Proper) Built up area	0.00	0.00	0.00	
	(i)Basement	000	000	000	
	(ii) Stilt floor	0.00	0.00	0.00	
	Administrative Building (G)				
	(iii) Ground floor including Plinth	252.94	37200.00 Per Sq.m	9409368.00	
	first floor	252.94	30318.00 Per Sq.m	7668635.00	
	Second floor	0.00	0.00	0.00	
	Foundation in B.C / weak soil	0.00	0.00	0.00	
	Total B.U.A.	505.800	(Sub Total (a)Rs.		17078003.00
	b) Rain/ Roof water harvesting		Lumpsum	51500.00	51500.00
	As per SSR 2022-23 sr.no 1662item no 48.46				
	c) Ramp for Handicaps		Lumpsum	45000.00	45000.00
	d) Office Furniture	185.95	5000.00 per Sq.m		929750.00
	c) Bio digester		Lumpsum	0.00	0.00
	f) Fuel Gas pipeline		Lumpsum	0.00	0.00
		Sub Total (b+c+d+e+f) Rs.			18104253.00
	Water Supply & Sanitory Works		5% on 1 (a)	Sub Total (2)	853900.00
3	a) Electrification		External, Internal & fire fighting		
			Other EI As per Estimate by Electrical Dept.		
		Total Electrical : Sub Total (3) = (3a)			0.00
			Sub Total (A) = (1)+(2)+(3a) Rs.		18958153.00
(B)	Miscellaneous Items				
	i) Compound Wall	0.00 Rmt	15073.30	0.00	
	ii) Village Road/Pathway with (Paver Block) 3.5 to 7.5 m Carridgway Per Satge 1 rate for 2022-23 for 7.50 m width with BC soil 8343000).	50 Rmt	10345.32 RMT	517266.00 \\	
	(iii) C.C Drain	70 Rmt	6643.92 Rmt	465074.40	
	Rate As per stage I rate for (2022-23)				
	(iv) Land Development		Lumpsum	0.00	
	(v) Dismantling		Lumpsum	254000.00	
	(vi) Soil Investigation /Land Survey (Trial Pit) report		Lumpsum	30000.000	

	(vii) Plinth Protection		Lumpsum	0.00	
	(viii) Anti termite treatment		Lumpsum	0.00	
	(ix) Landscaping / Gardening		Lumpsum	0.00	
	x) Parking		Lumpsum	0.00	
			Sub Total (B) = (Addition to I to X)		126340.40
(C)	Optional items				
	(i) other Items (pls specify)			0.00	
	Pump wells and Pump House		Lumpsum	0.00	
	Bore well (Including Pump)		Lumpsum	0.00	
			Sub Total (C)	0.00	
			Project Cost (P) = (A)+(B)+(C)		20224493.00
(D)	Other Provisions				
	i) Contingencies		Add 3% on (a)	512340.00	
	ii) Green Building Concept		Add 5% on (a)	853900.15	
	iii) Price Escalation		Add 10% on (P)	2022449.00	
	iii) GST		Add 18 % on (P)	3640409.00	
	iv) Architectural Services (3 to 5 %)		Add 2.5 % on (P)	505612.00	
	v) Cartage Charges (if any other Dept work add 4 % on (1)+(2)+(3))		Add 5 % on (P)	1011225.00	
	vi) Insurance		Add 1% on (P)	202245.00	
	As per Electrical Recap			9835000.00	
			Sub Total (D)		18583180.15
			Total Cost of Project (TPC) = (P)+(D)		38807673.15
			Say Rs. Lakhs		388.08
	Plinth Area Rates for				
	(i) Building Proper cost ---	Rs. 35787.64 /Sq.m			
	(ii) Elect.work---	Rs. 14562.62 / Sq.m			
	(iii) Water supply --	Rs. 1687.95/ Sq.m			
	(iv) Miscellaneous Items & optional Item	Rs. 2503.24/ Sq.m			
	(v) For (I)+(ii)+(iii)+(iv)	Rs. 107.82/ Sq.m			
	(vi) Total Project Cost = TPC Area (as per a) = 77150.00 per sqm.				

(डॉ. तुषार पवार)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन.